

## Sociologia de l'Empresa

2015/2016

Codi: 102304

Crèdits: 6

| Titulació                                   | Tipus | Curs | Semestre |
|---------------------------------------------|-------|------|----------|
| 2501572 Administració i Direcció d'Empreses | OT    | 4    | 0        |
| 2501573 Economia                            | OT    | 4    | 0        |

### Professor de contacte

Nom: Clara Aurora Llorens Serrano

Correu electrònic: Clara.Llorens@uab.cat

### Utilització de llengües

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

### Altres indicacions sobre les llengües

Grups matí

### Equip docent

Pablo Sanz de Miguel

### Prerequisits

No n'hi ha.

### Objectius

L'objectiu de l'assignatura és donar eines a l'alumnat per a comprendre l'empresa des d'una perspectiva sociològica. **Es focalitza en les diverses pràctiques de gestió laboral, d'organització del treball i la producció/servei i en els seus efectes en les condicions d'ocupació, treball i vida. Es dona especial importància a les relacions laborals i a la seva dinàmica de conflicte i cooperació dins de l'empresa.** L'assignatura fa particular referència a la situació actual a Espanya.

### Competències

#### Administració i Direcció d'Empreses

- Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
- Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
- Demostrar iniciativa i treballar autònomament quan la situació ho demani.
- Demostrar que es coneix l'estructura de les institucions i de l'estat, la seva evolució futura i les conseqüències de possibles canvis per contribuir constructivament en el debat sobre el paper que desenvolupen en les societats actuals.
- Identificar els agents econòmics que configuren una economia, entendre com s'han interrelacionat fins a la data, com s'interrelacionen actualment i predir comportaments futurs en funció de noves circumstàncies i de la seva influència en una empresa concreta.
- Identificar millores en el procés intern de gestió per estimular la productivitat de les empreses.

- Mostrar una motivació per la qualitat de la feina feta i una sensibilitat per les seves conseqüències en el medi ambient i en la societat.
- Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.
- Treballar en equip i ser capaç d'argumentar les propostes pròpies i validar o refusar raonadament els arguments d'altres persones.
- Valorar el compromís ètic en l'exercici professional.

## Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar el paper de la regulació en l'ocupació a Espanya.
2. Aplicar l'anàlisi sociològica a les estructures socials actuals.
3. Avaluar les interrelacions entre empresa i ocupació.
4. Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
5. Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
6. Demostrar iniciativa i treballar autònomament quan la situació ho demani
7. Identificar possibilitats de millora de les relacions laborals.
8. Interpretar els principis bàsics de la sociologia.
9. Mostrar una motivació per la qualitat de la feina feta i una sensibilitat per les seves conseqüències en el medi ambient i en la societat.
10. Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.
11. Treballar en equip i ser capaç d'argumentar les propostes pròpies i validar o refusar raonadament els arguments d'altres persones.
12. Valorar el compromís ètic en l'exercici professional.

## Continguts

1. Taylorisme i fordisme
2. Formes de participació directa
3. Formes de flexibilització de la jornada laboral
4. Formes de flexibilització contractual
5. Flexibilització en l'organització de la producció i el servei.
6. Processos de negociació col·lectiva.
7. Treball, treball assalariat i mercat laboral.
8. Noves formes d'acumulació?. Noves formes de regulació?

## Metodologia

L'objectiu de l'assignatura és donar eines a l'alumnat per a comprendre l'empresa des d'una perspectiva sociològica. **Es focalitza en les diverses pràctiques de gestió laboral, d'organització del treball i la producció/servei i en els seus efectes en les condicions d'ocupació, treball i vida. Es dona especial importància a les relacions laborals i a la seva dinàmica de conflicte i cooperació dins de l'empresa.** L'assignatura fa particular referència a la situació actual a Espanya.

L'objectiu de les pràctiques és aprofundir en els punts bàsics de l'assignatura treballats a les classes magistrals mitjançant la consideració de casos que els exemplifiquen, el treball en grup i el debat amb la resta

d'alumnat i professorat. Les pràctiques requereixen treball dins i fora l'aula. La **feina en hores lectives** suposa assistir a la part teòrica, treballar i debatre sobre una determinada qüestió de forma col·lectiva en grups petits i en plenari. La presència a l'aula i la participació és obligatòria en totes les sessions. El **treball extern** també és obligatori i suposa la preparació i la confecció d'un petit informe per escrit de les **pràctiques** que assenyali el professorat, contestant a les preguntes plantejades en base a les conclusions del treball a l'aula i a la lectura dels textos corresponents de la bibliografia bàsica.

Les dinàmiques específiques de cadascuna de les activitats es detallaran pel professorat al principi de cada una de les sessions.

## Activitats formatives

| Títol                                                               | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge              |
|---------------------------------------------------------------------|-------|------|---------------------------------------|
| <b>Tipus: Dirigides</b>                                             |       |      |                                       |
| classes magistrals                                                  | 24    | 0,96 | 1, 2, 3, 5, 7, 8                      |
| classes pràctiques                                                  | 21    | 0,84 | 1, 2, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12       |
| <b>Tipus: Supervisades</b>                                          |       |      |                                       |
| Tutories                                                            | 8     | 0,32 | 1, 2, 3, 5, 7, 10                     |
| <b>Tipus: Autònomes</b>                                             |       |      |                                       |
| Lectura textos i materials de classe, treball individual i en equip | 97    | 3,88 | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 |

## Avaluació

Realització quotidiana de **pràctiques a l'aula en grups de quatre persones** i un cas **individual** basat en els exercicis duts a terme a classe. Les pràctiques grupals suposen el 50% de la nota final, i el cas individual el 50% restant. Per accedir al càlcul de la nota final s'ha d'haver aprovat amb suficiència les dues parts. **És obligatòria l'assistència a classe.**

Per aquells estudiants que en l'avaluació hagin obtingut una nota igual o superior a 4 i inferior a 5, hi haurà una re-avaluació. Aquesta re-avaluació estarà programada en el calendari d'exàmens de la Facultat. L'estudiant que es presenti i la superi aprovarà l'assignatura amb una nota de 5. En cas contrari mantindrà la mateixa nota.

No seran avaluable aquells estudiants que no presentin les pràctiques grupals i el cas individual obligatoris.

## Activitats d'avaluació

| Títol                                                           | Pes | Hores | ECTS | Resultats d'aprenentatge              |
|-----------------------------------------------------------------|-----|-------|------|---------------------------------------|
| Activitats d'avaluació realitzades en el marc de les pràctiques | 50% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 |
| Cas individual                                                  | 50% | 0     | 0    | 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12 |

## Bibliografia

### BIBLIOGRAFIA Bàsica:

## 1. Taylorisme i fordisme

(\*) Finkel, L. (1994), "F. W. Taylor: la dirección científica", "La producción en masa", "La tesis de la descualificación: Braverman" y "La tradición del análisis del proceso de trabajo" en Finkel, L. (1994): *La organización social del trabajo*, Madrid, Pirámide. (TAMBÉ PER A TEMA 2)

(\*) Moncada S. y Llorens C. (2007) "Factores psicosociales" y (\*) Page A. y García-Molina C. "Ergonomía" en Ruiz-Frutos C. y García A.M., Delclòs J. y Benavides F., (2007): *Salud Laboral. Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales*. 3 a edición, Ed. Masson, Barcelona. (TAMBÉ PER A TEMA 2)

## 2. Formes de participació directa i de flexibilització funcional.

(\*) Prida B. (1988): "Viejas y nuevas formas de organizar el trabajo" en Garmendia y otros (1988) *Sociología industrial y de la empresa*. Ed Aguilar, Madrid. (TAMBÉ PER A TEMA 1)

(\*) Köhler, H-D. y Martín Artiles, A. (2005): "La producción ligera" y "El enfoque sociotécnico y el sistema de producción reflexivo", a Köhler, H-D. y Martín Artiles, A.: *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.

(\*) Sisson, K. (1996): *La participación directa en el cambio organizativo. Acortar distancias, ideas y práctica*, Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y Trabajo, Dublín.

## 3. Formes de flexibilització del temps de treball

(\*) Carrasco C. y otros (2003): "Flexibilidad productiva y cambios en los tiempos de trabajo" en Carrasco C, Alabart A, Coco A, Domínguez M, Martínez A, Mayordomo M, Recio A, Serrano M. (2003): *Tiempos, trabajos y flexibilidad: una cuestión de género*. N 78. Instituto de la Mujer, Madrid, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

(\*) Carrasquer P (2012): "El empleo a tiempo parcial: un nuevo rasgo del modelo de empleo español" en Debates sobre el tiempo parcial. Centro de estudios, Investigación e Historia de Mujeres 8 de mayo. Fundación Primero de Mayo. Accesible: [http://ddd.uab.cat/pub/artpub/2012/129137/obs muj trab\\_a2012m3n7a1iSPA.pdf](http://ddd.uab.cat/pub/artpub/2012/129137/obs muj trab_a2012m3n7a1iSPA.pdf)

(\*) Serrano R (2014). El contrato a tiempo parcial: claves de la reforma de 2013 *Por Experiencia*, nº 66. En: <http://www.porexperiencia.com/articulo.asp?num=66&pag=12&titulo=El-contrato-a-tiempo-parcial-claves-de-la-re>

(\*) Härmä M. El trabajo a turnos incrementa un 40% el riesgo de padecer enfermedades coronarias. En *Por Experiencia*, nº 46.

(\*) Llorens C. El trabajo a turnos rompe con la concepción del ser humano como ser social. En *Por Experiencia*, nº 46.

## 4. Formes de flexibilització contractual

(\*) Cano E (2007). "La extensión de la precariedad laboral como norma social" en *Sociedad y Utopía. Revista de Ciencias Sociales*. Num 29.

(\*) Recio A. (2012). "Cuaderno de depresión 7: Dos mentiras sobre la reforma laboral" en MientrasTanto.e, Boletín nº100. Disponible en <http://www.mientrastanto.org/boletin-100/notas/cuaderno-de-depresion-7>

(\*) Pastor A (2012). "Aproximación jurídica a la reforma laboral" en Newsletter #2 de l' Institut de Estudis del Treball pp. 2-8. Accesible: <http://iet.uab.cat/documents/Newsletters/IETNewsletter2.pdf>

## 5. Flexibilització en l'organització de la producció i el servei.

(\*) Moreno, S; Godino, A; Recio, A (2014): "Servicios externalizados y condiciones laborales: De la competencia de precios a la presión de los tiempos de trabajo". *Sociología del Trabajo*, núm. 81, pp. 50-67.

(\*) Banyuls J y LorenteR. (2010): "La industria del automóvil en España: Globalización y gestión laboral" en *Revista de Economía Crítica*, nº9. Disponible en [http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n9/2\\_Banyuls\\_Llorente.pdf](http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n9/2_Banyuls_Llorente.pdf)

## 6. Processos de negociació col.lectiva.

- Martín Artiles, A (2014): 2. Reforma de la negociación colectiva en "Presentación. Transformaciones recientes en el modelo de relaciones laborales". *Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales*, Vol. 2, p. 10-17. En: <http://dx.doi.org/10.5565/rev/aiet.23>

- Pastor A (2014): "La reforma del sistema de negociación colectiva español y sus implicaciones desde una perspectiva jurídica". *Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales*, Vol. 2, 35-47. <http://dx.doi.org/10.5565/rev/aiet.25>

- Lope A (2014): Negociación en la empresa e individualización: tendencias más significativas de los cambios en la negociación colectiva". *Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales*, Vol. 2, 61-65.

<http://dx.doi.org/10.5565/rev/aiet.27>

(\*) Pitxer J.V. y Sánchez A. (2008): "Estrategias sindicales y modelo económico español" en Cuadernos de Relaciones Laborales, n 26, Madrid. Disponible en <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA0808120089A/32269>

## 7. Treball, treball assalariat i mercat laboral.

(\*) Breman, J. (2014): El precariado: un concepto espurio. *New Left Review*, núm 84, pp 143-152.

(\*) Standing G (2014): Por qué el precariado no es un «concepto espurio. *Sociología del Trabajo*, núm. 82, pp. 7-15.

(\*) Recio, C (2014): "Paro masivo. Precariados. Descualificados. Otro modelo de relaciones laborales". *Anuario 2014. Fundación 1º de Mayo*, pp. 117-121 . [http://ddd.uab.cat/pub/artpub/2014/129134/anufunmay\\_a2014p117iSPA.pdf](http://ddd.uab.cat/pub/artpub/2014/129134/anufunmay_a2014p117iSPA.pdf)

(\*) Torns, T., Recio C. (2007): Las desigualdades de género en el mercado de trabajo: entre la continuidad y la transformación. En *Revista de Economía Crítica*, nº14. Disponible en <http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n14/Semimonografico-4.-Torns-Recio.pdf>

## 8. Noves formes d'acumulació?. Noves formes de regulació?

(\*) Martín A. (2008): "¿Modelo social europeo de bajo coste? En *Arxius de Ciències Socials*, num18. Disponible en <http://www.uv.es/sociolog/arxiu/ARXIUS%2018/03.%20MARTIN.pdf>

(\*) Recio A. y Banyuls J. Crisis y modelos nacionales de empleo: la experiencia de diez países europeos en la crisis. En *Revista de Economía Crítica*, nº11. Disponible en [http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n11/REC11\\_7\\_AlbertRecio\\_JosephBanyuls.pdf](http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n11/REC11_7_AlbertRecio_JosephBanyuls.pdf)

## Bibliografía complementaria

- Baglioni, G. y Crouch, C. (1992): *Las relaciones laborales en Europa. El desafío de la flexibilidad*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

- Borderías C., Carrasco C., Alemany C. (comps.) (1994), *Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales*, Fuhem-Icaria, Barcelona.

- Cano, E. Formas, percepciones y consecuencias de la precariedad. *Mientras Tanto*.2004; 93: 67-81.

- Castillo, J.J. (1989): "La división del trabajo entre empresas", en *Sociología del Trabajo* n 5. Madrid, Siglo XXI.

- Charron E. y Freyssenet M. (1996): "La "producción reflexiva" en la fábrica Volvo de Uddevalla, en *Sociología del Trabajo*, n. 27, Madrid, Siglo XXI.
- Coriat, B. (1983), *El taller y el cronómetro*, Siglo XXI, Madrid.
- Coriat, B. (1994), *Pensar al revés*, Siglo XXI, Madrid.
- Edwards, P.K. (1990): *El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa*, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.
- <http://www.eurofound.europa.eu/>
- Fernández Steinko A. (2001) "El sabor agri dulce de los grupos de trabajo" en *Cuaderno de Relaciones Laborales*, núm. 18, Madrid. Disponible en <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA01001120257A>
- Harrison, B. (1997): *La empresa que viene. La evolución del poder empresarial en la era de la flexibilidad*, Barcelona, Paidós.
- Hyman R. (1981). *Relaciones industriales. Una introducción marxista*. Madrid, Blume.
- Infestas Gil, A. (2001): *Sociología de la empresa*, Salamanca, Amarú Ediciones.
- Klein N. (2001). "La fábrica abandonada" en Klein N. (2001). *No logo*, Paidós, Barcelona.
- Köhler, H.D. (2001): "La máquina que cambió el mundo cumplió diez años. El debate sobre la producción ligera", a *Sociología del Trabajo*, núm. 41, Madrid, Siglo XXI.
- Köhler, H-D. y Martín Artiles, A. (2005): *Manual de lasociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.
- Lahera A (2006): "¿Hacia una producción enriquecida?: Trabajo en grupo y recualificación en empresas de ingeniería mecánica" en *Revista de Antropología Iberoamericana*, vol 1, n. 3, Madrid, AIBR. Disponible en <http://www.aibr.org/antropologia/01v03/articulos/010303.pdf>
- Lahera Sánchez A. La participación de los trabajadores en la calidad total: nuevos dispositivos disciplinarios de organización del trabajo. En: REIS, 106, Madrid: 2004.
- Lipietz, A. (1998): "El mundo del postfordismo", a VV.AA.: *El libro de las 35 horas*, Barcelona, El Viejo Topo.
- Maruani, M., Rogerat, Ch., Torns, T. (dirs) (2000), *Las nuevas fronteras de la desigualdad. Hombres y mujeres en el mercado de trabajo*, Icaria-Antrazyt, Barcelona.
- Miguélez, F. (1995): "Estrategias e ideologías de la flexibilidad", *Mientras Tanto*, n.60, Barcelona.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (1991): *Las relaciones laborales en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (1999): *Las relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Moreno S (2010). El tiempo de trabajo: de la jaula dorada a la libertad azarosa en *Cuadernos de Relaciones Laborales*, n 28, Madrid. Disponible en <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA1010220299A/32202>
- Obiol S. Competir por la precariedad. Consecuencias en las condiciones laborales del sector textil y la confección tras su liberalización comercial. *Sociología del Trabajo*, n 71, pp 45-62.
- Ortiz, P. El trabajo a tiempo parcial. ¿Una alternativa para la mujer en tiempos de crisis?. *Sociología del Trabajo*, núm. 82, pp. 73-92.
- Pietsch C (coord) (2009): *La calidad del empleo en España: una aproximación teórica y empírica*. Economía y Sociología del Trabajo, n. 47. Madrid: Ministerio de trabajo e inmigración.

- Prieto C y otros (2008): Nuevos tiempos del trabajo. Entre la flexibilidad competitiva de las empresas y las relaciones de género. Colección monografías n 255, CIS, Madrid.
- Prieto C. Trabajo, Género y Tiempo social. Madrid: Hacer - Complutense, 2007.
- Regini, M. (1992) "Los empresarios frente al problema del consenso", a *Sociología del Trabajo*, núm. 16, Madrid, Siglo XXI.